

Prevajalci verzov so se pač tesno držali (le včasih v lastno škodo ne) hrvaških prevodov v omenjenem prevodu, kar n. pr. dokazuje ponesrečeni prevod verza v znameniti pesmi »Konec septembra«: »pod oknom še jablane nam zelené« (217) mesto topoli, jagnedi (hrv. jaban = topol!). Presvoboden je prevod na str. 65; ali kar »brez glav« 86 mesto stolkel glave ali pod.; »sivkaste gosi« 89 mesto »divje gosi v večernem mraku«, docela spremenjen je smisel v drugi in tretji kitici na str. 98, na 232—233, narobe je dijak 57 mesto junak, potica 55 m. cmok, z lokom 95 m. z železom (s sulico) iz »sladka moja roža« je nastalo »srce... deklíč moj temnolasi« 94; madž. kalvincem je »brevir« tako tuj kot velikemu delu naših bralcev, saj ima P. molitvenik (215). Tudi v Illyésevi zaključni pesmi je (enako v hrv. prevodu) predzadnji kitici smisel spremenjen.

Te pripombe v svarilo in opomin, da je treba poznati tudi življenje in kulturo naroda, iz katerega slovstva prevajamo, nikakor ne zmanjšujejo pomena pričujočega prevoda, ki ga s poudarkom pozdravljamo vsaj tisti, ki smo se že pred desetletji zama trudili, da bi naši prevodni stiki s sosedi oživelili v potrebni obliki. Želimo le, da bi kmalu dobili tudi Illyésevo knjigo *Madžari* ali *Ljudstvo puste*, ki tako nazorno in kritično prikazuje svojevrstno življenje njegovega in Petőfijevega naroda.

V i l k o N o v a k

ZAPOZNELE PRIPOMBE

Odbrali smo nekaj mladinskih knjižic iz zadnjih dveh let, ki so ostale v naši reviji nepregledane, in jim napisali nekaj obrobnih pripomb.

Seliškarjeva *Deklica z junaškim srcem*¹ je postavljena v pokrajino ob Kolpi. Pokrajina kljub nekaterim krajevnim imenom ni pobliže opredeljena. Dekličina zimska pot k stari materi je močno podobna oni iz Rdeče kapice. Otroci, ki zbirajo za partizane tobak, so naši stari znanci, pa tudi o muhavosti mul nam je pisatelj spisal že celo knjižico. Tako nam motivično ta knjiga ne prinaša veliko novega.

Winkler² je krajevno in časovno naznačil pot svojih junakov: sodeč po pripombah, da so bili Italijani razdraženi zaradi neuspeha pri Žužemberku, gre za božične dni 1942 oziroma za zimo 1942—1945, ko je bila v teku ofenziva partizanskih brigad proti italijanskim in novonastajajočim belogardističnim postojankam v *Suhi krajini* in *dolini Mirne*. Tedaj je skupina petih ljudi odšla nekje od Muljave proti Liscu, k partizanom. To je vsa vsebina knjižice. Ponavljanja v situacijah in v načinu pripovedovanja je toliko, da postaja branje monotono. Mnogim v vojni čisto vsakdanjim situacijam, ki niti niso bile tako nevarne, daje avtor patetičen in grozljiv poudarek. Obrazna mimika kot refleks notranjega doživljanja je pretirano poudarjena in kar pri vseh osebah enako: oči se zaostre, zagore in spet zmeščajo; obrazi se v hipu prepletejo z gubami itd. Tudi ne manjka papirnatih besed in ponavljajočih se metafor. To zadnje bi lahko poočitali tudi Seliškarju. Skupna slabost obeh pisateljev je tudi poenostavljeno prikazovanje psihologije mladostnikov, tistih

¹ Tone Seliškar, *Deklica z junaškim srcem*. Ilustracija in oprema Janez Vidic. Mladinska knjiga 1959.

² Venceslav Winkler, *Pot na Lisec*. Ilustriral Ive Šubic. Prešernova družba 1960.

bitij, ki jih je nekje odlično opredelil Ciril Kosmač: »Ne otroci ne odrasli niso, pač pa nekakšna zanikrna bitja, ki jih imenujemo smrkavci.«³

✓ *Uskoška nevesta*⁴ je knjižni prvenec avtorja (roj. 1919), ki je dolga leta sodeloval v Cicibanu, Pionirju in Pionirskem listu z največ živalskimi pravljicami, zgodbami in daljšimi povestmi. Pričujoči tekst je postavljen na začetek 16. stoletja: kmečki puntji, reformacija, turški vpadi in z njimi zvezano doseljevanje Uskokov v naše kraje (slednje je snov naše povesti). Od dobre zgodovinske povesti pričakujemo vestno in učinkovito oživljanje zgodovine; dovoljeno je tudi nekoliko bolj svobodno ravnanje, če so historični dogodki samo okvir za razpravljanje o etičnih, moralnih, psiholoških in podobnih problemih. Tega namena avtor *Uskoške neveste* ni imel oziroma v njem ni uspel. Odnos Tudor — Dana ni prikazan tako, da bi nas prepričal o veliki ljubezni. Dana Tudorja vseskozi ne mara, ko pa jo ta ugrabi, se privije k njemu in postane njegova srečna žena. Prav tako nemogoče se zaključi Živina elementarna ljubezen do Tudorja. Ko se Tudor poroči z Dano, Živa, kot bi odrezal, preneha misliti nanj in se blažena oklene nerodnega Jureta. — Razen nekaterih geografskih oporišč, med katerimi se sučejo junaki povesti (Gorjanci—Krka—Novo mesto—Prežek—Mehovo), je v povesti malo domačijskega, malo značilnosti onodobnega življenja na južnovzhodnem robu Dolenjske, ki meji na Žumberak in Belo krajino. Pisatelju se je primerila tudi kakšna netočnost. Leta 1515, ko se povest začne, so njegovi Uskoki v Žumberku že ustaljeni, medtem ko zgodovinarji navajajo leto 1550 kot čas prvega prihoda Uskokov v Žumberak. Večkrat omenjeni mogočni novomeški vicedom je tudi nastal v pisateljevi domišljiji. Opis carigrajskega pristanišča in obisk cesarjevih odposlancev pri turškem sultanu, kljub temu da je poln minaretov, muzeinov, sandžak ag in dišečih vrtov, nekako ne sodi v okvir knjižice. Dolenjsko so pretežno napadale posamezne vojaške enote z bližine meje, dostikrat neodvisno od turške državne politike. — Lepo zna Vlado Firm opisati pokrajino in živali v njej. Prizor, ko se Živin oče bori z žrebcom, je prav impozanten. Jezik in način pripovedovanja sta dostojna in lajšata branje skromne zgodbe.

*Izdajalec Gogo*⁵ je ponatis iz Popotnikovih povesti (Slovenske večernice 1909) Jožeta Knafliča in je izšel kot avtorjev najboljši tekst ob desetletnici njegove smrti (roj. 1880 v Šmartnem pri Litiji, umrl 1949 v Ljubljani, publicist). Izdajalca dvanajstih hajdukov je pisatelj spoznal v Bolgariji. Okoli tega srečanja so nanizana še druga doživetja s poti. Stranski dogodki so opisani enako vestno kot osrednja zgodba in odločno prepodrobno: pot na goro (str. 20—40, cela knjižica 106 strani), lov na jelena (85—106), Odvratna in hkrati pretresljiva podoba izobčenca, ki se mu zaradi samote in teže greha že skoraj mrači um, pa je izredno sugestivna.

Glavar *Tecumseh*⁶ je posvetil vso svojo moško dobo boju za indijansko zemljo, a je obležal pred premočjo modernega sveta — tehnike in politične

³ Ciril Kosmač, Sreča in kruh. Novele. 1946. Življenje in delo Venca Poviškaja, str. 100—101.

⁴ Vlado Firm, *Uskoška nevesta*. Opremil Emil Marinšek. Založba Lipa. Koper 1959.

⁵ Jože Knaflič, *Izdajalec Gogo*. Oprema Mira Rojec. Mladinska knjiga. Žepna knjiga Školjka. 1960.

⁶ Mimi Malenšek, *Tecumseh*. Indijanska kronika. Opremil Milan Bizovičar. Mladinska knjiga 1959.

prekanjenosti. Sicer bridka, a že neštetokrat obdelana zgodba. Tudi interpretacija ne prinaša česa posebno novega. Avtorica je gotovo marsikaj pridobila, ko se je seznanjala z gradivom o življenju indijanskih plemen na ozemlju ZDA, a v knjigi to ni prišlo do izraza.

Doslej obravnavane knjižice so branje za odraslejšo mladino, medtem ko sta Branka Jurca⁷ in France Bevk⁸ namenila svoji zbirki najmlajšim. V njih knjižicah imajo ilustracije važno mesto (ilustriranih je vseh sedem knjižic, ki jih tu omenjamo) tako po zunanjem izgledu kot vsebinsko, saj odlično dopolnjujejo tekst.

Branka Jurca je napisala 16 črtic iz življenja današnjih otrok v Ljubljani. Srečujemo jih v Tivoliju, na Starem trgu, v novih blokih na Livadi, v Levstikovi šoli, med semaforji, telefoni, stanovanjskimi problemi in helikopterji. Otrokom, posebno mestnim, bodo te zgodbe blizu. Tudi pisane so prizrčno. Moti pa neka skonstruirana pravljíčnost, v katero zaide dobršen del teh zgodbic.

France Bevk se spominja svojih otroških dni, ki jih je prebil med pastirci na paši. Tam so stikali za ptičjimi gnezdi, kurili ogenj, pekli krompir, rezljali piščali, nabirali smolo in jagode, peli, plesali in se igrali različne igrice. V drobnih pesmicah pripoveduje o teh rečeh. Dostikrat mu verzov niti ni bilo treba kovati, ker se je spomnil tistih, ki jih je slišal v domači hiši in na paši. To so zlasti izštevanke, pesmice o zvonovih, o kovačku na luni, o murčku in polžu in pastirske igrice. Avtor v opombi sam pravi, da je mnogo »narodnih« oziroma po narodnih motivih napisanih, o čemer med drugim govore tudi lokalizmi iz Baške grape.

D. Ževart

ZAPISKI

OB ODMEVIH RUSKE REVOLUCIJE 1905 PRI NAS

Od konca šestega desetletja preteklega stoletja pa do danes smo Slovenci nekajkrat doživeli pojave, ki jih opravičeno lahko imenujemo »vdor ruskega duha«. Tako je namreč po pričevanju Dušana Kermavnerja imenoval urednik predvojne *Sodobnosti* Ferdo Kozak »tok ruskega književnoidejnega vplivanja na slovensko moderno«. Prvi vdor ruskega duha pada že v sedmo in osmo desetletje preteklega stoletja in se kaže v književnoidejnih in oblikovnih vplivih ruskega realizma in v specifičnih družbenih prvinah, ki pa so le okrnjene dospеле do nas. — Ob drugem vdoru ruskega duha, ob rusko-poljski revoluciji 1905 in po njej, pa se specifičnost pojava menja. Tedaj ne govorimo v prvi vrsti o literarnem, marveč o družbenoidejnem in političnoidejnem vdoru.

⁷ Branka Jurca, *Okoli in okoli*. Ilustrirala Cita Potokar. Mladinska knjiga 1960.

⁸ France Bevk, *Pastirici pri kresu in plesu*. Ilustriral Tone Kralj. Mladinska knjiga 1959.